

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

ПОГОРСЛОВА КАТЕРИНА ЮРІЇВНА

УДК 811.161.2'342.8

**АКЦЕНТУАЦІЯ ВІДДІЄСЛІВНИХ СУФІКСАЛЬНИХ
ІМЕННИКІВ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ ПОРІВНЯНО З РОСІЙСЬКОЮ**

035.01 – українська мова та література

Автореферат

дипломної роботи на здобуття наукового ступеня
магістра філології

Миколаїв – 2019

Робота виконана на кафедрі української філології, теорії та історії літератури Чорноморського національного університету імені Петра Могили.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент
ПОНОМАРЕНКО Сергій Сергійович
Чорноморський національний університет
імені Петра Могили
доцент кафедри української філології,
теорії та історії літератури
ssponomarenko76@gmail.com

Рецензент: кандидат педагогічних наук, доцент
КРУТОГОЛОВА Олена Вікторівна
Чорноморський національний університет
імені Петра Могили
доцент кафедри української філології,
теорії та історії літератури
krutogolowa@ukr.net

Захист відбувається 26 лютого 2019 р. о 9⁰⁰ годині в Чорноморському національному університеті імені Петра Могили за адресою: 54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10.

Автореферат підготовано 22 лютого 2019 р.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Дослідженням російського наголосу займалися Л. Булаховський, А. Залізник, В. Дибо, В. Колесов, Р. Булатова та інші. Українська акцентологічна наука на цей час має великі досягнення завдяки науковим дослідженням акцентології О. Потебні, І. Огієнка, Л. Булаховського, З. Веселовської, В. Скляренка, В. Винницького тощо.

Актуальність дослідження. На сьогодні в лінгвістиці акцентуація іменників є об'єктом дослідження у розвідках: З. Веселовської «Особливості наголосу іменників в українській літературній мові (кінець XVIII–XX століть)», В. Винницького «Українська акцентна система: становлення, розвиток», А. Зинякової та В. Желязкової «Наголошення іменних частин мови в поемі «Енеїда» І. П. Котляревського», В. Скляренко «Історія українського наголосу. Іменник».

Попри те, усі акцентологи досліджували акцентуацію іменників у межах словозмінної парадигми, ми ж розглядаємо рухомість / нерухомість наголосу в межах словотвірної пари. Також було вперше зроблено спробу зіставити наголошення в межах словотвірного акту віддієслівних суфіксальних іменників у російській та українській мовах, цим і зумовлена актуальність роботи.

Мета роботи полягає в зіставному дослідженні акцентно-дериваційних типів віддієслівних суфіксальних іменників у сучасних українській та російській мовах.

Реалізація мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- 1) виявити продуктивність словотвірного типу віддієслівних суфіксальних іменників в українській та російській мовах;
- 2) встановити акцентно-дериваційні типи похідних суфіксальних іменників в українській та російській мовах;
- 3) виявити та зіставити спільні та відмінні риси в наголошенні словотвірних пар віддієслівних суфіксальних іменників в українській мові порівняно з російською.

Об'єктом дослідження є похідні суфіксальні іменники в українській та російській мовах.

Предмет роботи – відмінності акцентно-дериваційних типів іменників в українській мові порівняно з російською.

Методи дослідження. У роботі застосовано *описовий метод*, використаний для виявлення рухомості – нерухомості наголосу в межах словотвірної пари; *зіставний метод* для виявлення відмінностей і подібності наголошення іменників у межах словотвірної пари в сучасних літературних російській та українській мовах; *структурний метод*, який полягає у виявленні морфемної структури твірного та похідного слів в українській та російській мовах; *прийом кількісних підрахунків* для визначення кількості акцентно-дериваційних типів іменників в українській мові порівняно з російською.

Наукова новизна полягає в тому, що в роботі вперше зроблено спробу дослідити спільні й відмінні типи наголошення словотвірних пар віддієслівних суфіксальних іменників в українській мові порівняно з російською.

Джерельна база. Для зіставлення наголошення віддієслівних суфіксальних іменників у сучасній українській та російській літературних мовах використано: *українські* – Р. Вихованець, С. Єрмоленко, Н. Сологуб, Г. Щербатюк «Українська літературна вимова і наголос»; М. Жовтобрюх «Орфографічний словник»; М. Погрібний «Орфоепічний словник»; *російські* – Р. Аванесов «Орфоэпический словарь русского языка»; В. Круковер «Орфоэпический словарь русского языка», М. Штудинер «Словарь ударений русского языка»

Теоретичне значення роботи полягає в тому, що, аналізуючи наголос іменників у різних слов'янських мовах, досліджується становлення українського та російського літературних наголосів. Також розроблено методикку зіставного дослідження акцентуації (на матеріалі української та

російської мов), що охоплює два проміжних рівні мови – акцентуаційний та дериваційний.

Практичне значення. Результати розвідки можуть бути використані при укладанні українсько-російського та російсько-українського словників наголосів та під час занять із сучасної української та російської літературної мов.

Апробація роботи. Окремі аспекти дослідження були представлені під час виголошення доповіді на тему «Здобутки слов'янської акцентології у вивченні акцентних типів у діяхронії» на щорічній науково-методичній конференції «Могилянські читання» (Миколаїв, 2018 р.), а також у статті «Здобутки слов'янської акцентології у вивченні акцентних типів у діяхронії», уміщеній у молодіжному науковому журналі «Студентські наукові студії» (випуск 34 (78), 2019 р., с. 27– 30).

Структура дипломної роботи. Складається з використаних джерел та умовних скорочень, вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаної літератури та додатків. Список використаної літератури нараховує 51 позицію. Загальний обсяг роботи 79 сторінок, із них – 74 сторінки основного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИПЛОМНОЇ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, окреслено стан вивчення проблеми, сформульовано мету та основні завдання роботи, визначено об'єкт і предмет дослідження, розкрито наукову новизну, практичне та теоретичне значення роботи, подано відомості про апробацію результатів дослідження та структуру дипломної роботи. Також описано методологію дослідження, окреслено матеріал для аналізу.

У першому розділі «**Засади зіставного дослідження акцентуації іменників у слов'янських мовах**» окреслюються здобутки слов'янської акцентології; розмежовуються поняття «акцентний тип» й «акцентно-дериваційний тип»; зазначається методика аналізу.

У підрозділі 1.1. «Здобутки слов'янської акцентології в дослідженні акцентуації іменників в українській та російській мовах» висвітлено історію наголосу; зазначено, хто з лінгвістів займався питанням наголосу в українській та російській мовах; проаналізовано доробки українських і російських акцентологів.

У підрозділі 1.2. «Поняття акцентного типу та його різновидів в лінгвістичних студіях» розмежовуються поняття «акцентний тип» (АТ) й «акцентно-дериваційний тип» (АДТ). АТ – це схема розміщення наголосу в межах словозмінної парадигми, а АДТ – в межах словотвірної пари. АДТ можуть бути як нерухомі (залишатись на тій самій морфемі), так і рухомі (переміщатися з однієї морфемі на іншу). На рухомість / нерухомість можуть впливати різні чинники: спосіб словотворення, дія закону аналогії, можливість відтягувати наголос на себе або іншу морфему, тенденція збереження давнього наголошування тощо.

У підрозділі 1.3. «Методика зіставного аналізу акцентуації суфіксальних іменників в українській та російській мовах» розроблено методику зіставного дослідження акцентно-дериваційних типів.

Під час проведення акцентно-дериваційного аналізу було виконано такі завдання: визначено морфемну структуру твірного та похідного слів, місце наголосу у твірному й похідному слові як в українській, так і в російській мовах; встановлено продуктивність словотвірного типу; з'ясовано акцентно-дериваційні типи, а також виявлено спільне та відмінне в АДТ аналізованих словотвірних пар в українській і російській мовах.

Акцентно-дериваційні пари аналізуються відповідно до рухомості / нерухомості наголосу в межах словотвірної пари. Загалом вибірка нараховує 299 словотвірних пар в українській мові та 291 – у російській.

У другому розділі «Зіставний аналіз нерухомих акцентно-дериваційних типів суфіксальних віддієслівних іменників в українській мові порівняно з російською» проаналізовано словотвірні пари з нерухомими АДТ в українській та російській мовах; знайдено контрасти,

коли в українській мові нерухомий АДТ, а в російській – рухомий; виявлено різнотипні нерухомі АДТ.

У підрозділі 2.1 «*Нерухомий кореневий акцентно-дериваційний тип в українській мові та рухомі акцентно-дериваційні типи в російській*» з'ясовано, що кореневий акцентно-дериваційний тип досить поширений як в українській мові, так і в російській. Кореневий акцентно-дериваційний тип складає 46 словотвірних пар в українській мові (15,3% від загальної кількості) та 46 словотвірних пар у російській (15,8% від загальної кількості). Із них українська мова налічує 36 словотвірних пар з АДТ **R**, тобто 78,2%. У російській мові 36 словотвірна пара з АДТ **R** – 78,2%. З АДТ **R** в українській мові й рухомими АДТ у російській – 10 словотвірних пар (27,8%).

З АДТ **R** функціонує значна частина суфіксальних іменників, що мають різноманітні суфікси, а саме (укр. / рос.): **-к-** / **-к-**, **-ач-** / **-ач-**, **-ач-** / **-чик-** (**-щик-**), **-ач-** / **тель**, **-ач-** / **-ущ-**, **-о-** / **-о-**, **-щик-** (**-чик-**) / **-щик-** (**-чик-**), **-ник-** / **-щик-** (**-чик-**), **-ння** / **-ние**, **-ник-** / **-ник-**. Більшість аналізованих словотвірних пар зберігають кореневе наголошення.

З'ясовано, що нерухомий кореневий акцентно-дериваційний тип в українській мові може співвідноситись з АДТ **SR** у російській з такими формантами (укр. / рос.):

-о- / **-о-**: укр. *доно́сити* (ОС, 175; УЛВН, 172; СУОС, 173) → *доно́с* (ОС, 175; УЛВН, 172; СУОС, 173) рос. *доноси́ть* (ОСРЯ, 130; СУРЯ, 125) → *доно́с* (ОСРЯ, 130);

-щик- (**-чик-**) / **-щик-** (**-чик-**): укр. *заво́дити* (ОС, 203; УЛВН, 204; СУОС, 204) → *заво́дчик* (ОС, 203; УЛВН, 204; СУОС, 204) рос. *заводи́ть* (ОСРЯ, 147; СУРЯ, 135) → *заво́дчик* (ОСРЯ, 147; СУРЯ, 135).

Також АДТ **R** в українській мові може співвідноситись з АДТ **RS** у російській: укр. **-ння** / рос. **-ние**: укр. *му́чити* (ОС, 346; УЛВН, 341; СУОС, 361) → *му́чення* (ОС, 346; СУОС, 361) рос. *му́чить* (ОСРЯ, 263; СУРЯ, 241) → *муче́ние* (ОСРЯ, 263).

У підрозділі 2.2. «*Нерухомий суфіксальний акцентно-дериваційний тип в українській мові та рухомі акцентно-дериваційні типи в російській*» з'ясовано, що загальна кількість віддієслівних іменників з АДТ S складає 61 (20,4% від загальної кількості) проаналізованих словотвірних пар в українській мові, а в російській – 64 (22% від загальної кількості). З АДТ S всього 55 (90,1%) словотвірні пари в українській мові, а в російській – 58 (90,6%). З АДТ S в українській мові й рухомими АДТ у російській вибірка налічує всього 6 словотвірних пар в українській мові (10,9%) і 6 – у російській (10,3%).

Для цього акцентно-дериваційного типу продуктивними є такі суфікси: *-ння / -ние, -ач- / -ач-, -ун- / -ун-, -ок- / -ок-, -ар- / -ар-, -ар- / -щик- (-овщик-), -к- / -к-, -тель / -тель, -ник- / -ник-, -ник- / -щик- (-чик-), -ець (-лець) / -ець (-лець)*. Багато суфіксів функціонують паралельно з іншими (однаковими за значенням).

Під час дослідження АДТ S у російській та українській мовах було виявлено такі розбіжності: укр. АДТ S / рос. АДТ SR: укр. *возі́ти* (ОС, 113; УЛВН, 117; СУОС, 108) → *візні́к* (ОС, 113; УЛВН, 111; СУОС, 98) – рос. *вози́ть* (ОСРЯ, 73; СУРЯ, 79) → *во́зчик* (ОСРЯ, 74; СУРЯ, 80).

Нерухомий суфіксальний акцентно-дериваційний тип в українській мові може співвідноситись з суфіксально-кореневим акцентно-дериваційним типом у російській з такими суфіксами (укр. / рос.): *-ач- / -чик-, -ар- / -щик-, -ник- / -щик-*.

У підрозділі 2.3. «*Різнотипні нерухомі акцентно-дериваційні типи*» досліджено словотвірні пари, коли в обох аналізованих мовах АДТ нерухомі. Різнотипні нерухомі акцентно-дериваційні типи складають 13 словотвірних пар в українській мові (4,3% від загальної кількості) та 13 словотвірних пар у російській (4,5% від загальної кількості). Із них 2 словотвірні пари з АДТ R в українській мові, тобто 15,4% та 2 словотвірні пари з АДТ S у російській – 15,4%. З АДТ S в українській мові – 11 словотвірних пар (84,6%), а з АДТ R у російській – 11 словотвірних пар (84,6%).

З різнотипними АДТ вживаються такі суфікси (укр. / рос.): **-ач-** / **-тель**, **-ння** / **-ние**, **-ач-** / **-тель**. Серед віддієслівних суфіксальних іменників трапляються словотвірні пари з різнотипними АДТ (укр. / рос.):

укр. АДТ S / рос. АДТ R: укр. *загравати* (ОС, 205; УЛВН, 206) → *загравання* (ОС, 205; УЛВН, 206) рос. *заигрывают* (ОСРЯ, 151) → *заигрывание* (ОСРЯ, 151);

укр. АДТ R / рос. АДТ S: укр. *кидати* (ОС, 268; УЛВН, 274; СУОС, 280) → *кидання* (ОС, 268; УЛВН, 274; СУОС, 280) рос. *кидают* (ОСРЯ, 202) → *кидание* (ОСРЯ, 202).

У третьому розділі «**Зіставний аналіз рухомих акцентно-дериваційних типів суфіксальних віддієслівних іменників в українській мові порівняно з російською**» проаналізовано словотвірні пари з рухомими АДТ в українській та російській мовах; знайдено розбіжності, коли в українській мові рухомий АДТ, а в російській – нерухомий; виявлено різнотипні рухомі АДТ.

У підрозділі 3.1. «*Рухомий суфіксально-кореневий акцентно-дериваційний тип в українській мові та нерухомі акцентно-дериваційні типи в російській*» простежено, що АДТ SR – найбільш продуктивний серед рухомих АДТ. Його вибірка становить 52 словотвірні пари в українській мові (17,4% від загальної кількості) та 51 словотвірну пару в російській (17,5% від загальної кількості). Із них українська мова налічує 35 словотвірних пар з АДТ SR, тобто 67,3%. У російській мові 34 словотвірні пари з АДТ SR – 66,7%. З АДТ SR в українській мові й рухомими АДТ у російській всього 16 словотвірних пар в українській мові (30,8%) і 16 – у російській (31,4%).

З АДТ SR функціонують суфіксальні іменники, що мають різноманітні суфікси, а саме (укр. / рос.): **-б-** (**-об-**) / **-б-** (**-об-**), **-ар-** (**-яр-**) / **-ар-** (**-яр-**), **-в-** (**-ив-**, **-тв-**) / **-в-** (**-ев-**, **-тв-**), **-ець-** / **-ец-**, **-ищ-** / **-ищ-**, **-ищ-** / **-к-**, **-к-** / **-к-**, **-ник-** / **-ник-**, **-ник-**, **-ець** / **-ник-**, **-ник-** / **-щик-** (**-чик-**), **-щик-** (**-чик-**) / **-щик-** (**-чик-**), **-ння** / **-ние**.

Виявлено, що рухомий коренево-суфіксальний акцентно-дериваційний тип в українській мові може співвідноситись з нерухомими акцентно-дериваційними типами в російській з такими суфіксами (укр. / рос.): **-ар-** (**-яр-**) / **-ар-** (**-яр-**), **-к-** / **-к-**, **-ник** / **-щик-** (**-чик-**), **-ння** / **-ние**:

укр. АДТ **SR** / рос. АДТ **R**: укр. *пекти́* (ОС, 405; УЛВН, 414; СУОС, 461) → *пе́кар* (ОС, 405; УЛВН, 414; СУОС, 461) рос. *пе́чь* (ОСРЯ, 378; СУРЯ, 311) → *пе́карь* (ОСРЯ, 361);

укр. АДТ **SR** / рос. АДТ **S**: укр. *сто́јати* (ОС, 546; УЛВН, 631; СУОС, 682) → *сто́јанка* (СУОС, 682) рос. *сто́ятъ* (ОСРЯ, 550; СУРЯ, 411) → *сто́я́нка* (ОСРЯ, 550; СУРЯ, 411);

АДТ може залежати й від значення похідних лексем:

укр. *лежа́ти* (ОС, 307; УЛВН, 308; СУОС, 319) → *лежа́нка* (виступ біля печі або груби) (ОС, 307; УЛВН, 308; СУОС, 319) – АДТ **S** / укр. *лежа́ти* (ОС, 307; УЛВН, 308; СУОС, 319) → *ле́жанка* (лежання, ледарство) (УЛВН, 308) – АДТ **SR** рос. *лежа́тъ* (ОСРЯ, 231; СУРЯ, 207) → *лежа́нка* (ОСРЯ, 231; СУРЯ, 207) – АДТ **S**.

У підрозділі 3.2. «*Рухомий коренево-суфіксальний акцентно-дериваційний тип в українській мові та нерухомі акцентно-дериваційні типи в російській*» виявлено, що коренево-суфіксальний акцентно-дериваційний тип нараховує 18 (6% від загальної кількості) проаналізованих словотвірних пар в українській мові, а в російській – 18 (6,2 % від загальної кількості). З АДТ **RS** в українській і російській мовах всього 14 (77,8%) словотвірних пар. З АДТ **RS** в українській мові й рухомими АДТ у російській вибірка складає всього 4 словотвірні пари в обох мовах (22,2%).

Цьому акцентно-дериваційному типові властиві суфікси: **-тель** / **-тель**, **-ок-** / **-ок-**, **-ач-** (**-яч-**) / **-тель**, **-ець** / **-ець**, **-ець** / **-ник**, **-ун-** / **-ун-**.

Під час дослідження з'ясовано, що рухомий коренево-суфіксальний акцентно-дериваційний тип в українській мові може співвідноситись з кореневим і суфіксальним акцентно-дериваційними типами в російській із такими суфіксами (укр. / рос.): **-ач-** (**-яч-**) / **-тель**, **-ок-** / **-ок-**:

укр. АДТ **RS** / рос. АДТ **S**: укр. *со́вати* (ОС, 533; УЛВН, 614; СУОС, 663) → *сово́к* (ОС, 533; УЛВН, 614; СУОС, 663) рос. *сова́ть* (ОСРЯ, 532; СУРЯ, 400; ОЭСРЯ, 272) → *сово́к* (ОСРЯ, 532);

укр. АДТ **RS** / рос. АДТ **R**: укр. *ді́яти* (ОС, 169; СУОС, 166) → *ді́яч* (ОС, 169; СУОС, 166) рос. *де́яться* (ОСРЯ, 120; СУРЯ, 118) → *де́ятель* (ОСРЯ, 120).

У підрозділі 3.3. «*Рухомий коренево-флексійний акцентно-дериваційний тип в українській мові та нерухомі акцентно-дериваційні типи в російській*» визначено, що АДТ **RF** – найменш продуктивний. Виявлено лише 8 (2,7% від загальної кількості) словотвірних пар в українській мові, і 12 (4,1% від загальної кількості) – у російській. З АДТ **RF** проаналізовано 6 (75%) словотвірних пар віддієслівних іменників в українській мові, і 10 (83,3%) – у російській. З рухомим АДТ **RF** в українській мові й нерухомими АДТ у російській знайдено лише 3 (25%) словотвірні пари в російській та 3 (37,5%) – в українській.

Контрасти знайдено лише в словотвірних парах з суфіксом укр. **-тт-** / рос. **-тъј-** (**-тѳј-**): укр. АДТ **RF** / рос. АДТ **R**: укр. *перекри́ти* (УЛВН, 424; СУОС, 468) → *перекриття́* (УЛВН, 424; СУОС, 468) рос. *перекры́ть* (ОСРЯ, 368) → *перекры́тијэ* (ОСРЯ, 368).

У підрозділі 3.4. «*Різнотипні рухомі акцентно-дериваційні типи*» виявлено, що різнотипними рухомими називають такі АДТ, які в обох мовах є рухомими в межах словотвірної пари.

Різнотипні рухомі акцентно-дериваційні типи складають 10 словотвірних пар в українській мові (3,3% від загальної кількості) та 10 словотвірних пар у російській (3,4% від загальної кількості).

З різнотипними АДТ вживаються такі суфікси (укр. / рос.): **-б-** / **-б-**, **-ив-** / **-еньј-**, **-ник-** / **-чик-**, **-ник-** / **-тель-**, **-о-** / **-о-**. Серед віддієслівних суфіксальних іменників трапляються словотвірні пари з різнотипними рухомими АДТ (укр. / рос.): АДТ **SF** / АДТ **SR**, АДТ **SR** / АДТ **RS**, АДТ **RS** /

АДТ SR, АДТ PR / АДТ PS, АДТ SP / АДТ SR, АДТ RP / АДТ SR, АДТ RP / АДТ SP.

Розбіжності найчастіше трапляються, коли похідне слово має подвійний наголос, при цьому семантика слова змінюється:

укр. *насти́лати* (ОС, 361; УЛВН, 359; СУОС, 387) → *на́стило* (поверхня з дощок; шар снігу) (ОС, 361; УЛВН, 359; СУОС, 387) – **АДТ SP**

насти́лати (ОС, 361; УЛВН, 359; СУОС, 387) → *насти́ло* (настелення) (ОС, 361; УЛВН, 359; СУОС, 387) – **АДТ SR**

рос. *насти́лать* (ОСРЯ, 281) → *насти́ло* (ОСРЯ, 281; СУРЯ, 252) – **АДТ SR.**

У **Висновках** підсумовано результати дослідження:

Під час зіставного аналізу акцентно-дериваційних типів віддієслівних суфіксальних іменників української та російської мов, було досліджено, що ці мови мають багато спільного й відмінного. У межах словотвірної пари встановлено акцентно-дериваційні типи похідних суфіксальних іменників в українській та російській мовах; виявили продуктивність словотвірного типу в українській та російських мовах (найпродуктивніші – **АДТ R** та **АДТ SR**); з'ясувано, що наголос у межах словотвірної пари рухомий як в українській мові, так і в російській мовах; виявлено контрасти: якщо в українській мові АДТ нерухомий, то в російській – рухомий, і навпаки; а також в російській і українській мовах часто трапляються словотвірні пари з різнотипними АДТ.

АНОТАЦІЯ

Погорєлова К. Ю. Акцентуація віддієслівних суфіксальних іменників в українській мові порівняно з російською. – Миколаїв, 2019.

У дипломній роботі зіставлено акцентно-дериваційні типи віддієслівних суфіксальних іменників у сучасних українській та російській мовах.

Проаналізовано різні підходи до вивчення акцентуації у діахронії. Ці праці становлять джерельну базу для дослідження наголосу. Виявлено, що всі мовознавці досліджували наголошення в межах словозмінної парадигми, застосовуючи при цьому поняття «акцентний тип». Але було встановлено, що рухомість / нерухомість наголосу виявляється в процесі як формотворення, так і словотворення. Тому, аналізуючи словотвірні пари (містять похідну та твірну лексеми), доцільніше використовувати поняття «акцентно-дериваційний тип».

Дослідили, що українська й російська мови мають багато спільного. У межах словотвірної пари встановили акцентно-дериваційні типи похідних суфіксальних іменників в українській та російській мовах; виявили продуктивність словотвірного типу в обох мовах; зіставили спільні та відмінні риси в наголошенні словотвірних пар рухомих і нерухомих акцентно-дериваційних типів в українській мові порівняно з російською; з'ясували, що наголос у межах словотвірної пари рухомий як в українській, так і в російській мовах.

Ключові слова: акцентна парадигма; акцентний тип; акцентно-дериваційний тип; акцентуація; наголос; словотвірна пара.

SUMMARY

Pohorielova Kateryna. Accentuation of the nouns with the help of suffixes from verbs in Ukrainian language compared with Russian. – Mykolaiv, 2019.

The thesis deals with accent-derivation types of the nouns with the help of suffixes from verbs in modern Ukrainian and Russian languages.

We have analyzed different ways to the study of accentuation in diachrony. These works are the source base for research emphasis. It was found that all linguists investigated the emphasis within the word-changeable paradigm, using the term "accent type". But we have found that movability / immovability of emphasis is manifested in the process form-modification and word-formation. Therefore, analyzing the word-formation pairs, which contain derivative and

generating lexemes, it is more expedient to use the notion "accent-derivational type".

We found that these languages have much in common. Within the derivational pairs established accent-derivational types of derivative nouns with the help of suffixes in the Ukrainian and Russian languages; compared the common and distinctive features in the stress of the derivational pairs of the movable and immovable accent-derivational type of the nouns with the help of suffixes from verbs in the Ukrainian language compared with the Russian; we discovered the productivity of derivational type in the both languages; detected that emphasis within the derivational pair is movable in the Ukrainian and Russian language.

Keywords: accent paradigm; accent type; accent-derivational type; accent-derivational type; accentuation; emphasis; derivational pair.